

Dersim 1937 - 38 Sözlü Tarih Projesi

<http://www.dersim-tertele.com/tr>

e-mail : info@dersim-tertele.com

Destê xo bide ma!

Son Tanıklar Göçmeden Uzat Elini!

Dersim'de Askerlik yapmış Mehmet Ali Çavuş katliamı anlatıyor.

"36'da Kağızman'da askerlik yaptım 36'da. 37'de işte şeyin üstüne gittik, Dersim'in üstüne gittik. Bize dediler ki "Yürüyüşe gidiyoruz.". Ta Bingöl'e kadar hiç bize bir şey demediler "Yürüyüşe gidiyoruz." dediler. Bingöl'e geldik, Bingöl'den öte zaten o yanı aşın mı Dersim'e aşıyorsun. Sabah kalktık bizi içtima ettiler. Birinci bölüğün yüzbaşısı ortaya çıktı, dedi; "Arkadaşlar biliyor musunuz biz nereye gidiyoruz? İçimizde bir çıban var, o çıbanı paylamaya gidiyoruz. Onlar da bütün Kızılbaş'tır biliyor musunuz?" bağırarak...

Orada büyük bir su var, o büyük su, köprü kurmuşlar, o köprüden geçeceğiz. Akşam da yakın artık güneş batıyor. Köprüden geçtik çayırılık var suyun başında bir çayırılıkta ocağı kurduk. Ondan sonra işte köylere çıktık. Ellerinde şey "Falan oğlu filan oğlu filan ıslah olmamış, tüfeğini teslim etmemiş, devlete teslim olmamış." onu evinden çıkartıp önümüze katıyorduk, çıkartıp önümüze katıyorduk, çıkartıp önümüze katıyorduk. 37 kişi topladık, 37 kişi. Getirdik, bölükte de şöyle çadırlar kurulmuş tabi dağın başında. Bunlara da diyorlar ki "Sabaha kadar duracağız, sabah sizi Nazımiye'ye götüreceğiz. Nazımiye'de sizin ifadeleriniz alınacak, bırakılacak." Hep öyle şey yapıyorlardı.

Getirdik efendime söyleyeyim, çadır kurduğumuz yerde nöbetçi çavuş da benim, benim nöbetim. Orada kurduk, başında bölük çadırlarını kurduk, bunlar da toplanmış oturuyorlar, konuşuyorlar birbirleriyle Kürtçe konuşuyorlar, biz anlayamıyoruz. Kürtçe konuşanlardan şey dedim "Ula bunlar ne konuşuyorlar, ne diyorlar?" "Diyorlar; bizi götürecekler, öldürecekler, bilmem ne edecekler, birbirlerine söylüyorlar."

De başına ağardığım... Sabaha kadar bunların başında bekledik. Sabah oldu kalktık efendime söyleyeyim "Haydi katın önünüze.". Önümüze kattık Kutu Deresi diyorlar, büyük bir dere. O kutu deresine de gitmiş makineli tüfekler yerleşmiş orada, mevzide bekliyorlar. Bunları Kutu Deresi'ne götürdük çeriye ettik , bizi geriye aldılar. Ateş emri verdiler. 37 kişi bir salavat çekti ki, dağ taş inledi. Ondan sonra onları şey ettiler bizi geri aldılar. Onları oturtturuyorlar, oturtturuyorlar beraber, makineli tüfekler kuruluyor gırgırgırgır baştan çıkıyor, gırgırgırgır baştan çıkıyor, bütün kırıyorlar. Öldürdükleri adamları da bütün birbirinin üstüne yığıyorlar ateşe veriyorlar. Nereye gidiyorsak adam yığınlarını bütün ateşe vermişler yanıyor, nereye gidiyorsak ateşe vermişler yanıyor. Birbirinin üstüne yığılmışlar ateş vermiş yakıyorlar. Çoluk çocuk, torun topunu vuruyorlardı, götürüp vuruyorlardı. O Kutu Deresi ne kadar cendek doluydu, cendek doluydu. Ondan sonra sabah oldu, sabah kalktık yine köylere düşüyoruz. Köylerde "Sen silahını teslim etmemişsin, sen hükümete teslim olmamışsın sen." önümüze katıp getiriyoruz.

Dersim 1937 - 38 Sözlü Tarih Projesi

<http://www.dersim-tertele.com/tr>

e-mail : info@dersim-tertele.com

Destê xo bide ma!
Son Tanıklar Göçmeden Uzat Elini!

Çoluk çocuğu şey ettikten sonra bir çocuk sağ cendeğin üstünden dikilip kalktı, süngüyü basıp çocuğu kaldırıp yere attılar.

Soru: Çocuk ölmemişti değil mi?

Ateş etti işte Kutu Deresi'nde, ateş ettikten sonra çocuk cendeğin üstünde şey etmemiş, ateş değmemiş, mermi değmemiş. Çocuk böyle başını diktiği gibi çocuğu süngüyle öldürdüler.

Ben gördüklerimi söylüyorum, görmediklerimi söylemem.

Getirdiler dipçiklerle o kadınlara vuruyorlardı. "Ali, Ali, Ali, Xızır, Xızır, Xızır, Ali, Ali, Ali" diyorlardı "Vay mezhebini siktiklerim, Ali'ye tapıyorlar, Xızır'a tapıyorlar deyip dipçiklerle kadınlara vuruyorlardı. Elbette üzülür insan üzülmez mi? Sen olsan üzülmez misin? Üzülüyordum. Üzülsem ne edeceğim?"

Öncü bölükte, koca bir alayda benim, herkes beni tanıyor. Bir tek benim Alevi olduğumu. Yaşlı kadınlar var, çoluk çocuk var mağaralara gitmiş, korkudan mağaralara dolmuşlar. Başka kimse yok yaşlı adamlar var. Silahlar ne arıyordu onlarda, silah ne arıyordu? Silah milah görmedim ben şimdi kalkıp dirim mi atayım? Silah milah yok dolmuşlar, gitmiş mağaralara korkusundan mağaralara dolmuşlar çoluk çocuk, kadınlar mağaralara dolmuşlar. Mağaralardan topladık, önümüze kattık götürüyoruz Şevki Bingöl vardı yüzbaşımız Şevki, Şevki Bingöl, adı Bingöl. O Şevki Bingöl de böyle geziniyordu orada. Önümüze kattık götürüyorduk bir koca karının ayağına diken battı, diken battı "Uyy!" etti böyle dikene ayağına eğildiği gibi anam aklıma geldi. Ağladığım gibi yüzbaşı beni gördü. Bana seslendi, "Mehmet Ali buraya gel!" dedi. Gittim "Niye ağladın?" dedi. Dedim ki "Yüzbaşım dedim, o kadının ayağına, o koca karının ayağına diken battı uyy etti anam aklıma geldi." dedim "Ağladım." O da doğru dediki "Bundan sonra seni görmeyeceğim, gitmeyeceksin, mağaralara girip de adam madam çıkartmayacaksın, seni görmeyeceğim." dedi "Gitmeyeceksin."

Biz geziyorduk, süvari orada rastlıyorduk, gidiyorduk cendekler yanıyor, kim vermiş, kim ateşi şey etmiş? Gidiyorduk orada cendekleri üst üste yığmışlar, ateşe vermişler yanıyor. Orada kaç tane süvari bölüğü var, 41. Alay ile 24. Alay, 14. Alay ile 41. Alay süvari. Ötekiler efendime söyleyeyim bütün piyade hangi birini bileyim? Ben kendi bölüğümün eziyetini biliyordum, ne yaptığını biliyordum, ötekileri ne bileyim ben? Gidiyorduk bakıyorduk burada yakmışlar ateş altında cendekler bütün üstüne ağacı doldurmuşlar.

Dersim 1937 - 38 Sözlü Tarih Projesi

<http://www.dersim-tertele.com/tr>

e-mail : info@dersim-tertele.com

Destê xo bide ma!
Son Tanıklar Göçmeden Uzat Elini!

“Çarpışmış...” zaten çarpışmadık ki, askerle çarpışmadık ki biz. Hiç silah açmadı, Dersim silah açmadı. Biz köylerden topluyorduk, torlayıp toplayıp toplu getiriyordu onları kırıyorlardı, bu sefer yine köylere düşüyorlardı, gidip köylerden torun toplu getirip onları kırıyorlardı ondan sonra yine köylere düşüyorlardı. Asker masker biz karşılaşmadık ki askerle. Biraz bize karşı gelen, onlardan bize silah atan görmedik onları. Gidiyorlardı “Falan oğlu filan ıslah olmamış, teslim olmamış, hükümete teslim olmamış.” diyip onun kapısını çoluk çocuğunu dışarı haydi babam önüne katıp alıp götürüyorlardı. Her dağın başında üç tane, dört tane ev var. Her dağın başında üç tane dört tane, böyle köyleri böyle şeyleri yok. Hep bütün öyle azar azar, azar azar, söyle orda burada, orda burada o tepede bu tepede bu tepede. Evler öyle geniş köyleri yok. Hep kırık yerleri, çok kırık yerleri var.

Soru: Bazıları diyor ki “Dersim’de kıyım olmadı.” diyor “Biz insan öldürmedik.” diyor.

Ooohhh... Adam “öldürmemişler mi?” Kutu Deresi’ne gitsin sorsunlar, Kutu Deresi’nden. Gitsin ifadeyi Kutu Deresi’nden alsınlar, kaç tane cendek var orada. Kutu Deresi’nden gitsin ifade alsınlar.

Eyyy..

Yakıp içeri ataş veriyor, yakıyorlardı, o öldürdüklerini. Yav bir kaç kere ben girdim, girdim, orada bir ataş altı adam üstüne ataşı vermişler altında da adam yanıyor. Gözlerimle, bu gözlerimle görüyorum. ellerimizde atlarla atlarla geziyorduk böyle. Dersim’in Alevi olduğunu bilmiyor muyduk? Herkes, onu herkes biliyordu. Dersim’in Alevi olduğunu herkes biliyordu.

İnkâr etmez mi? Şimdi herkes kendini doğruluğa veriyor. İşin hakiki neyse onu söyleyeceksin, onu konuşacaksın. Yukarıda bak Allah var. Ne gördüysen, ne işittiyisen onu söyleyeceksin. Ben gördüklerimi söylüyorum, işittiklerimi söylüyorum, başka bir şey söylemiyorum ben. Ya öyle, öyle şeylere raslanır insan onlara tahammül olur mu, bunlara can dayanır mı? İstersen ne olursa olsun, gavurda olsa insanın içinde canı yanar."

Tanık: Mehmet Ali Çavuş
Görüşmeyi yapan: Yaşar Kaya
Transkripsiyon: Deniz Karakaş
Görüşme yeri: Bodrum
Tarih: Temmuz 2011

Proje: Dersim 1937-38 Sözlü Tarih Projesi

Bu video [Dersim 1937 - 38 Sözlü Tarih Projesi - Oral History Proje](http://www.dersim-tertele.com/tr) çerçevesinde

Dersim 1937 - 38 Sözlü Tarih Projesi

<http://www.dersim-tertele.com/tr>

e-mail : info@dersim-tertele.com

Destê xo bide ma!

Son Tanıklar Göçmeden Uzat Elini!

yapılmıştır:

<https://www.youtube.com/watch?v=bX1Q8L2vkTU>

Copyright © Dersim 1937 - 38 Sözlü Tarih Projesi - Oral History Projekt